

Experto Pro Bono

Fundacja rozwoju świadomości obywatelskiej

PRAWO RODZINNE I OPIEKUŃCZE

Poradnik prawny z cyklu
"Poznaj swoje prawa".

PORADNIK **Z ZAKRESU PODSTAW PRAWA**

Niniejszy poradnik został przygotowany w ramach zadania publicznego w zakresie prowadzenia w 2022 roku punktu nieodpłatnej pomocy prawnej na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego we współpracy z Fundacją Rozwoju Świadomości Obywatelskiej Experto Pro Bono finansowanego ze środków budżetu państwa przez Powiat Czarnkowsko-Trzcianecki.

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI

www.ms.gov.pl

POWIAT
CZARNKOWSKO
-TRZCIANECKI

SPIS TREŚCI:

I.	ODPOWIEDZIALNOŚĆ DZIECI ZA DŁUGI RODZICÓW. PRZYJĘCIE SPADKU.....	1 - 2
II.	MEDIACJA I POLUBOWNE ROZWIĄZYWANIE SPORÓW W SPRAWACH RODZINNYCH.....	2 - 6
III.	MAŁOLETNI RODZIC.UZNANIE, OPIEKA NAD DZIECKIEM, ALIMENTY....	6 - 8

I. ODPOWIEDZIALNOŚĆ DZIECI ZA DŁUGI RODZICÓW. PRZYJĘCIE SPADKU

Zarówno prawa jak i obowiązki majątkowe – w tym zadłużenia zmarłego, przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób. W praktyce, z uwagi na uregulowania prawne oraz wolę spadkodawcy, najczęściej w kręgu podmiotów powołanych do spadku znajdują się dzieci zmarłego. Stąd też, istotne jest posiadanie przez zstępnych wiedzy co do konsekwencji przyjęcia przez nich spadku wprost bądź z dobrodziejstwem inwentarza. Bazową regulację prawną w odniesieniu do przedmiotowej tematyki, stanowi ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – kodeks cywilny.

DZIECI MOGĄ ZOSTAĆ POWOŁANE DO SPADKU NA PODSTAWIE:

- **ustawy** gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy, albo żadna z osób które powołał nie chce lub nie może być spadkobiercą. Wówczas, w pierwszej kolejności powołane są do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek,
- **testamentu** gdy spadkodawca wskaże swoje dziecko w testamencie, jako powołane do dziedziczenia po nim.

PRZYJĘCIE SPADKU PRZEZ SPADKOBIERCĘ

Spadkobierca posiada uprawnienie do:

- przyjęcia spadku **wprost**, tj. bez ograniczenia odpowiedzialności za długi spadkowe,
- przyjęcia spadku **z dobrodziejstwem inwentarza**, tj. przyjęciem spadku z ograniczeniem odpowiedzialności.

Przedmiotowe oświadczenie może być złożone w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swojego powołania. Brak złożenia oświadczenia w tym terminie, w świetle obowiązującego w Polsce systemu prawnego, jest równoznaczne z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza, zatem sytuacja prawna spadkobiercy jest pod ochroną.

Oświadczenie o przyjęciu spadku nie może być odwołane. Jeśli oświadczenie złożone zostało pod warunkiem lub z zastrzeżeniem terminu - jest nieważne. Spadkobierca składa oświadczenie przed sądem lub notariuszem. Istnieje możliwość złożenia oświadczenia w formie ustnej lub z podpisem notarialnie poświadczonym. Pełnomocnictwo do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku powinno być pisemne z podpisem urzędowo poświadczonym.

Spadkobierca powołany do spadku zarówno z mocy ustawy jak i z testamentu, może spadek odrzucić jako spadkobierca testamentowy, a przyjąć jako spadkobierca ustawowy. Jeżeli przed upływem terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, spadkobierca zmarł nie złożony takiemu oświadczenia, może być ono złożone przez jego spadkobierców, w terminie nie krótszym aniżeli termin do złożenia oświadczenia co do spadku po zmarłym spadkobiercy.

UCHYLENIE SIĘ OD SKUTKÓW PRAWNYCH ZŁOŻENIA OŚWIADCZENIA O PRZYJĘCIU SPADKU WEDŁUG PRZEPISÓW O WADACH OŚWIADCZEŃ WOLI

Istnieje możliwość uchylecia się przez spadkobiercę od skutków prawnych złożenia oświadczenia o przyjęciu spadku po rodzicu, jak również uchylecia się od skutków prawnych niezachowania terminu

do złożenia stosownego oświadczenia o przyjęciu spadku. Czynność ta wymaga zatwierdzenia przez sąd, spadkobierca jednocześnie oświadcza czy i jak spadek przyjmuje, czy też odrzuca. Nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli, dotyczy to w szczególności: choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego, albo innego, chociażby przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych. W razie gdy spadkobierca pozostaje w błędzie co do treści czynności prawnej, może uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli, jeżeli można nadać mu przymiot istotnego, to znaczy uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod jego wpływem i ocenił sprawę rozsądnie, niełożyłby oświadczenia tej treści.

Jeżeli błąd wywołała druga strona podstępnie, uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu, może nastąpić także wtedy, gdy błąd nie był istotny, jak również wtedy, gdy nie dotyczył treści czynności prawnej. Podstęp osoby trzeciej jest jednoznaczny z podstępem strony, jeżeli o podstępie wiedziała, nie zawiadomiła drugiej strony. Uchylenie się od skutków prawnych złożenia oświadczenia wygasa:

- z upływem roku od wykrycia błędu,
- w razie groźby z upływem roku od chwili ustania u uprawnionego spadkobiercy stanu obawy.

II. MEDIACJA I POLUBOWNE ROZWIĄZYWANIE SPORÓW W SPRAWACH RODZINNYCH

Strony konfliktu mają możliwość wspólnego wypracowania satysfakcjonującego rozwiązania sporu, za wyłączeniem spraw o których nie mogą swobodnie dysponować i takich w których stosunek prawny może być uregulowany jedynie orzeczeniem sądu, tj. na gruncie prawa rodzinnego: spraw o rozwód, separację, unieważnienie małżeństwa czy też pochodzenie dziecka. Jednakże, katalog spraw rodzinnych w których może być zawarta ugoda jest szeroki, wliczają się tutaj przede wszystkim sprawy dotyczące kwestii alimentacyjnych, kontaktów z dziećmi, czy też władzy rodzicielskiej. W praktyce, pomocne są ku temu mediacje, instytucja zawiązania do próby ugodowej, czy arbitraż.

1. MEDIACJA

Postępowanie mediacyjne nie jest jawne. Mediator, strony i inne osoby biorące udział w postępowaniu mediacyjnym, są obowiązane zachować w tajemnicy fakty, o których dowiedziały się w związku z prowadzeniem mediacji. Strony mają możliwość zgodnie zwolnić mediatora i inne osoby biorące udział w postępowaniu mediacyjnym z tego obowiązku. Bezskuteczne jest powoływanie się w toku postępowania przed sądem lub sądem polubownym na propozycje ugodowe, propozycje wzajemnych ustępstw lub inne oświadczenia składane w postępowaniu mediacyjnym.

Mediacja jest dobrowolna. Może być prowadzona zarówno przed wszczęciem postępowania sądowego, jak i za zgodą stron także w trakcie toku sprawy.

2. OSOBA MEDIATORA

Mediatorem może być osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych, korzystająca w pełni z praw publicznych. Mediatorem nie może być sędzia, chyba że jest to sędzia w stanie spoczynku. Stały mediator (mediator wpisany na listę mediatorów), może odmówić prowadzenia mediacji tylko z ważnych powodów, o których jest obowiązany niezwłocznie powiadomić strony, a także sąd, jeśli strony zostały skierowane do mediacji przez sąd.

Jeżeli strony nie dokonały wyboru osoby mediatora, sąd kierując strony do mediacji, wyznacza mediatora mającego odpowiednią wiedzę i umiejętności w zakresie prowadzenia mediacji w sprawach danego rodzaju, biorąc pod uwagę w pierwszej kolejności stałych mediatorów.

Mediator nie rozstrzyga sprawy ani nie narzuca rozwiązania uczestnikom sporu. Strony decydują o zgodzie bądź jej braku. Prowadzenie list mediatorów oraz tworzenie ośrodków mediacyjnych zostało powierzone organizacjom pozarządowym, w zakresie ich działań statutowych. Wpis na listę wymaga wyrażonej na piśmie zgody mediatora. Informacje o listach mediatorów oraz ośrodkach mediacyjnych, przekazuje się prezesowi sądu okręgowego.

3. SPOSOBY WSZCZĘCIA MEDIACJI

Mediację prowadzi się na podstawie:

▪ **umowy o mediację,**

W umowie o mediację strony określają w szczególności przedmiot mediacji, osobę mediatora albo sposób jego wyboru. Wniosek o przeprowadzenie mediacji zawiera oznaczenie stron, dokładnie określone żądanie, przytoczenie okoliczności uzasadniających żądanie, podpis strony oraz wymienienie załączników. Jeżeli strony zawarły umowę o mediację na piśmie, do wniosku załącza się odpis tej umowy. Wszczęcie mediacji przez stronę następuje z chwilą doręczenia mediatorowi wniosku o przeprowadzenie mediacji, do którego należy przedłożyć dowód doręczenia jego odpisu drugiej stronie. W przypadku gdy druga strona wyrazi wówczas zgodę na mediację, postrzegane jest to jako zawarcie przez strony umowy o mediację. Mediacja nie zostaje natomiast wszczęta, jeżeli:

- stały mediator w terminie tygodnia od dnia doręczenia mu wniosku o przeprowadzenie mediacji, odmówił mediacji,
- strony zawarły umowę o mediację, w której wskazano jako mediatora osobę niebędącą stałym mediatorem, a osoba ta, w terminie tygodnia od dnia doręczenia jej wniosku o przeprowadzenie mediacji, odmówiła jej przeprowadzenia,
- strony zawarły umowę o mediację bez wskazania mediatora i osoba do której strona zwróciła się o przeprowadzenie mediacji, w terminie tygodnia od dnia doręczenia jej wniosku o przeprowadzenie mediacji, nie wyraziła zgody na przeprowadzenie mediacji albo druga strona w terminie tygodnia nie wyraziła zgody na osobę mediatora,
- strony niezawarty umowy o mediację, a druga strona nie wyraziła zgody na mediację.

▪ **postanowienia sądu kierującego strony do mediacji**

Sąd może skierować strony do mediacji na każdym etapie postępowania, za wyjątkiem spraw rozpoznawanych w postępowaniach upominawczym i nakazowym, chyba że doszło do skutecznego wniesienia zarzutów. Mediator ma prawo do zapoznania się z aktami sprawy, chyba że strona w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia lub doręczenia postanowienia kierującego strony do mediacji, nie wyrazi zgody na zapoznanie się mediatora z aktami.

Po skierowaniu stron do mediacji, przewodniczący niezwłocznie przekazuje mediatorowi dane kontaktowe stron oraz ich pełnomocników, w szczególności numery telefonów i adresy poczty elektronicznej, o ile je posiadają.

Mediacji nie prowadzi się, jeżeli strona w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia lub doręczenia jej postanowienia kierującego strony do mediacji, nie wyraziła zgody na mediację. Kierując strony do mediacji, sąd wyznacza czas jej trwania na okres do trzech miesięcy. Na zgodny wniosek stron lub z innych ważnych powodów termin może zostać przedłużony, jeżeli będzie to sprzyjać ugodowemu załatwieniu sprawy. Czasu trwania mediacji nie wlicza się do czasu trwania postępowania sądowego. Przewodniczący ma obowiązek wyznaczenia rozprawy po upływie terminu wyznaczonego na czas jej trwania, bądź też przed jego upływem, jeżeli choć jedna ze stron oświadczy że nie wyraża zgody na mediację.

4. TRYB POSTĘPOWANIA

Mediator niezwłocznie ustala termin i miejsce posiedzenia mediacyjnego. Nie jest to wymagane, jeżeli strony zgodzą się na przeprowadzenie mediacji bez wyznaczania przedmiotowego posiedzenia. Z przebiegu mediacji sporządza się **protokół**, w którym oznacza się miejsce i czas przeprowadzenia mediacji, a także imię, nazwisko lub nazwę stron uczestniczących w mediacji, ich adresy, imię, nazwisko i adres mediatora, a ponadto wynik mediacji. Mediator podpisuje protokół.

Jeżeli strony zawarły ugodę przed mediatorem, podpisaną przez strony ugodę zamieszcza się w protokole albo załącza się do niego. Niemożność podpisania ugody mediator stwierdza w protokole. Przez podpisanie ugody strony wyrażają zgodę na wystąpienie do sądu z wnioskiem o jej zatwierdzenie, o czym mediator informuje strony, doręczając im odpis protokołu.

W przypadku gdy strona, po zawarciu ugody, w ramach mediacji prowadzonej na podstawie umowy o mediację, wystąpi do sądu z wnioskiem o zatwierdzenie ugody, mediator składa protokół w sądzie, który byłby właściwy do rozpoznania sprawy według właściwości ogólnej lub wyłącznej. W razie skierowania przez sąd sprawy do mediacji, mediator składa protokół w sądzie rozpoznającym sprawę.

5. SPOSOBY ZAKOŃCZENIA MEDIACJI

Mediacja może zakończyć się w sposób następujący:

- **zawarciem wspólnie wypracowanej ugody.** Mediator wręcza stronom odpis protokołu i ugody, ponadto przekazuje sądowi protokół z mediacji oraz ugodę, jeśli została zawarta. Jeżeli zawarto ugodę przed mediatorem, sąd na wniosek strony niezwłocznie przeprowadza postępowanie co do zakończenia ugody zawartej przed mediatorem. Jeżeli ugodą podlega wykonaniu w drodze egzekucji, sąd zatwierdza ją przez nadanie jej klauzuli wykonalności, w przeciwnym wypadku zatwierdzenie ugody wymaga wydania postanowienia. Sąd odmawia nadania klauzuli wykonalności, albo zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem, w całości lub w części, jeżeli ugodą jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa, a także gdy jest niezrozumiała lub zawiera sprzeczności. Ugoda zawarta przed mediatorem po jej zatwierdzeniu przez sąd, ma moc prawną ugody zawartej przed sądem. Ugoda zawarta przed mediatorem, którą zatwierdzono przez nadanie jej klauzuli wykonalności, jest tytułem wykonawczym.
- **przeprowadzeniem postępowania sądowego na zasadach ogólnych,** w przypadku bezskuteczności mediacji.

6. KOSZTY MEDIACJI

Mediator ma prawo do wynagrodzenia i zwrotu wydatków związanych z przeprowadzeniem mediacji, co reguluje treść Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca 2016 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym. W sprawach o prawa niemajątkowe wynagrodzenie mediatora za prowadzenie postępowania mediacyjnego wynosi za pierwsze posiedzenie sto pięćdziesiąt złotych, a za każde kolejne sto złotych, nie więcej jednak aniżeli czterysta złotych.

Wynagrodzenie oraz wydatki mediatora będącego podatnikiem zobowiązany do rozliczenia podatku od towarów i usług, podwyższa się o obowiązującą stawkę wspomnianego podatku. Wspomnianymi kosztami obciążone są strony. Mediator pobiera środki finansowe bezpośrednio od stron, za wyjątkiem

sytuacji gdy strona została zwolniona od kosztów sądowych, co rozciąga się również na postępowanie mediacyjne.

Mediator może wyrazić zgodę na prowadzenie mediacji bez wynagrodzenia. Z praktyki wynika niezbicie, iż pokrycie kosztów związanych z mediacją jest znacznie bardziej opłacalne, aniżeli uiszczenie wszelkich kosztów procesu sądowego.

7. POSTĘPOWANIE POJEDNAWCZE

Przez ugodę strony czynią sobie wzajemne ustępstwa, w zakresie istniejącego między nimi stosunku prawnego w tym celu, aby uchylić niepewność co do roszczeń wynikających z tego stosunku lub zapewnić ich wykonanie, albo by uchylić spór istniejący lub mogący powstać. Uchylenie się od skutków prawnych ugody zawartej pod wpływem błędu jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy błąd dotyczy stanu faktycznego, który według treści ugody strony uważały za niewątpliwy, a spór albo niepewność nie powstałyby, gdyby w chwili zawarcia ugody strony wiedziały o prawdziwym stanie rzeczy. Nie można uchylić się od skutków prawnych ugody z powodu odnalezienia dowodów co do roszczeń, których ugoda dotyczy, chyba że została zawarta w złej wierze.

O **zawezwanie do próby ugodowej**, bez względu na właściwość rzeczową sądu, można zwrócić się do sądu rejonowego ogólnie właściwego dla przeciwnika, a w braku podstaw do ustalenia tej właściwości, do sądu rejonowego właściwego dla miejsca zamieszkania albo siedziby wzywającego. W wezwaniu należy zwięźle oznaczyć sprawę i przedstawić propozycje ugodowe. Postępowanie pojednawcze przeprowadza sąd w składzie jednego sędziego. Z posiedzenia sporządza się protokół. Jeżeli doszło do ugody, jej osnovę wciąga się do protokołu albo zamieszcza się w odrębnym dokumencie, stanowiącym załącznik do protokołu i stwierdza podpisami stron. Niemożność podpisania ugody stwierdza się w protokole. Jeżeli wzywający nie stawia się na posiedzenie, sąd na wezwanie przeciwnika włoży na niego obowiązek zwrotu kosztów wywołanych próbą ugodową. Jeżeli przeciwnik bez usprawiedliwienia nie stawia się na posiedzenie, sąd na wezwanie wzywającego, który wniósł następnie w tej sprawie pozew, sprzeciw lub zarzuty od nakazu zapłaty, uwzględni koszty wywołane próbą ugodową w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

8. ARBITRAŻ

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. kodeks postępowania cywilnego, stanowi o możliwości rozstrzygania sporów przez sąd polubowny – arbitrażowy. Jest to organ który nie jest sądem powszechnym, tj. państwowym, a jego uprawnienie do działania wynika z umowy stron.

Arbitraż charakteryzuje się większą prostotą postępowania, jest mniej sformalizowany. Zaznaczenia wymaga iż strony mogą poddać pod rozstrzygnięcie sądu polubownego spory o prawa majątkowe, z wyłączeniem spraw o alimenty, a także jak w przypadku mediacji i zawezwania do próby ugodowej – spory o prawa niemajątkowe, jeśli mogą one być przedmiotem ugody sądowej.

Miejsce postępowania przed sądem polubownym wskazują strony, a w razie braku takiego wskazania określa je sąd polubowny, biorąc pod uwagę przedmiot postępowania, okoliczności sprawy i dogodność dla stron.

Poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego wymaga umowy stron, w której należy wskazać przedmiot sporu lub stosunek prawny, z którego spór wyniknął lub może wyniknąć. Przedmiotowa umowa określana jest jako **zapis na sąd polubowny**. Za bezskuteczne uznaje się postanowienia zapisu na sąd polubowny, naruszające zasadę równości stron, w szczególności uprawniające tylko jedną stronę do wytoczenia powództwa przed sądem polubownym przewidzianym

w zapisie, albo przed sądem. Zapis na sąd polubowny powinien być sporządzony na piśmie. W braku odmiennego uzgodnienia stron, sąd polubowny decyduje o tym, czy przeprowadzić rozprawę, w celu przedstawienia przez strony twierdzeń lub dowodów na ich poparcie. Sąd polubowny rozstrzyga spór wydając wyrok zawierający motywy rozstrzygnięcia, który powinien być sporządzony na piśmie, podpisany przez arbitrów, którzy go wydali i doręczony stronom.

III. **MAŁOLETNI RODZIC. UZNANIE, OPIEKA NAD DZIECKIEM, ALIMENY**

Zgodnie z treścią ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny, pełną zdolność do czynności prawnych nabywa się z chwilą uzyskania pełnoletniości. Pełnoletnim jest ten kto ukończył lat osiemnaście. Do czasu uzyskania pełnoletniości, małoletni powinien być reprezentowany.

Zgodnie z treścią ustawy z dnia 25 lutego 1964r. kodeks rodzinny i opiekuńczy, rodzice są przedstawicielami ustawowymi dziecka pozostającego pod ich władzą rodzicielską. Jeżeli dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską obojga rodziców, każde z nich może działać samodzielnie jako przedstawiciel ustawy dziecka. Dlatego też, niepełnoletniej matce która urodziła dziecko, jak też niepełnoletniemu ojcu dziecka nie przysługuje władza rodzicielska nad ich dzieckiem. W razie gdy tylko jeden z rodziców nie dysponuje pełną zdolnością do czynności prawnych, władza rodzicielska przysługuje drugiemu z rodziców.

1. OPIEKA NAD DZIECKIEM NIEPEŁNOLETNIEJ MATKI

Jeżeli władza rodzicielska nie powstała ze względu na wiek co najmniej jednego z rodziców, przedstawicielem ustawowym dziecka zostaje opiekun prawny. Sąd opiekuńczy z urzędu ustanawia opiekuna prawnego skoro tylko powźmie wiadomość że zachodzi prawny ku temu powód. Opiekę sprawuje opiekun osobiście. Wspólne sprawowanie opieki nad dzieckiem sąd może powierzyć jedynie małżonkom. Jeżeli dobro pozostającego pod opieką tego wymaga, sąd opiekuńczy wydaje niezbędne zarządzenia, dla ochrony jego osoby lub majątku, aż do czasu objęcia opieki przez opiekuna, w szczególności sąd opiekuńczy może ustanowić kuratora. Nie może być opiekunem osoba która nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych albo została pozbawiona praw publicznych, pozbawiona władzy rodzicielskiej, albo skazana za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej, obyczajności albo za umyślne przestępstwo z użyciem przemocy wobec osoby lub przestępstwo popełnione na szkodę małoletniego lub we współdziałaniu z nim, albo osoba wobec której orzeczono zakaz prowadzenia działalności związanej z wychowaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub opieką nad nimi lub obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakaz kontaktowania się z określonymi osobami lub zakaz opuszczania miejsca pobytu.

Ponadto, nie może być ustanowiona opiekunem osoba w stosunku do której zachodzi prawdopodobieństwo że nie wywiąże się należycie z obowiązków opiekuna. Zasadą jest że opiekunem małoletniego powinna być ustanowiona przede wszystkim osoba wskazana przez jego ojca lub matkę, jeżeli nie byli pozbawieni władzy rodzicielskiej lub osoba spośród krewnych lub innych osób bliskich pozostającego pod opieką albo jego rodziców. W razie braku wyżej wskazanych osób, sąd opiekuńczy zwraca się o wskazanie osoby, której opieka mogłaby być powierzona, do właściwej jednostki organizacyjnej pomocy społecznej albo do organizacji społecznej, do której należy piecza nad małoletnimi.

Każdy kogo sąd opiekuńczy ustanowi opiekunem, obowiązany jest niezwłocznie opiekę objąć, jedynie z ważnych powodów sąd opiekuńczy może zwolnić z tego obowiązku. Objęcie opieki następuje przez złożenie przyrzeczenia, przed sądem opiekuńczym. Osoba wyznaczona jako opiekun obowiązana jest wykonywać swe czynności z należytą starannością, jak tego wymaga dobro pozostającego pod opieką i interes społeczny.

Opiekun podlega nadzorowi sądu opiekuńczego, sprawuje pieczę nad osobą i majątkiem pozostającego pod opieką, we wszelkich ważniejszych sprawach dotyczących dziecka, wymagana jest zgoda sądu.

Po objęciu opieki, opiekun sporządza inwentarz majątku osoby pozostającej pod opieką i przedstawia go sądowi opiekuńczemu. Do sprawowania opieki stosuje się odpowiednio przepisy o władzy rodzicielskiej. Kiedy opiekun doznaje przemijającej przeszkody w sprawowaniu opieki, sąd opiekuńczy może wyznaczyć kuratora. O decyzjach w ważniejszych sprawach, opiekun powinien informować jego rodziców, którzy uczestniczą w sprawowaniu bieżącej pieczy nad osobą dziecka i jego wychowaniem. Sąd opiekuńczy jest władny przyznać opiekunowi na jego żądanie, za sprawowanie opieki, wynagrodzenie okresowe albo jednorazowe, w dniu ustania opieki lub zwolnienia opiekuna z jej sprawowania.

2. UZNANIE DZIECKA PRZEZ NIEPEŁNOLETNIEGO OJCA

Jeżeli nie zachodzi domniemanie że ojcem dziecka jest mąż jego matki, albo gdy domniemanie takie zostało obalone, ustalenie ojcostwa może nastąpić albo przez uznanie ojcostwa albo na mocy orzeczenia sądu.

Oświadczenie konieczne do uznania ojcostwa może złożyć osoba która ukończyła szesnaście lat i nie istnieją podstawy do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia. Jeżeli ojciec dziecka nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych, tj. nie ukończył osiemnastego roku życia, może złożyć oświadczenie konieczne do uznania ojcostwa tylko przed sądem opiekuńczym. Można uznać ojcostwo przed urodzeniem się dziecka już poczętego.

Na uznanie dziecka musi wyrazić zgodę jego matka. Jeśli matka dziecka nie ukończyła jeszcze osiemnastego roku życia, przedmiotowe oświadczenie może być przez nią złożone jedynie przed sądem opiekuńczym. W przypadku niewyrażenia zgody przez matkę dziecka na uznanie dziecka przez ojca, może on wystąpić do sądu z pozwem o ustalenie ojcostwa. Jeżeli ojciec dziecka ukończył szesnasty rok życia, może wystąpić o to samodzielnie.

3. ALIMENY OD NIEPEŁNOLETNIEGO OJCA

Niepełnoletni ojciec zawsze ma możliwość dobrowolnego łożenia środków finansowych na swoje dziecko. W przypadku gdy dziecko nie jest zabezpieczone pod względem materialnym w ten sposób, z pozwem o alimenty od ojca dziecka można wystąpić jedynie wtedy gdy formalnie uznał on swoje ojcostwo.

Polskie prawodawstwo statuuje konieczność ubiegania się o uregulowanie kwestii alimentacyjnych i związanych z ojcostwem w jednym postępowaniu sądowym. Pismo sądowe w zakresie alimentów i ojcostwa do czasu ukończenia przez córkę pełnoletniości może być skutecznie złożone jedynie przez jej przedstawiciela ustawowego bądź ustanowionego w sprawie kuratora.

4. **UZYSKANIE PEŁNOLETNIOŚCI PRZEZ ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA**

Nie może zawrzeć małżeństwa osoba niemająca ukończonych lat osiemnastu. Jednakże z ważnych powodów sąd opiekuńczy może zezwolić na zawarcie małżeństwa **kobiecie, która ukończyła lat szesnaście**, a z okoliczności wynika, że zawarcie małżeństwa będzie zgodne z dobrem założonej rodziny. W tej sytuacji, mężczyzna powinien mieć ukończonych lat osiemnaście.

Co istotne, przez zawarcie małżeństwa małoletni uzyskuje pełnoletniość. Nie traci jej nawet w razie unieważnienia małżeństwa. Stąd też, w sytuacji gdy małżeństwo jest zawarte przez rodziców dziecka – pełnoletniego ojca i niepełnoletnią matkę, która na skutek wstąpienia w związek małżeński uzyskuje pełnoletniość – sprawują oni oboje pełnię władz rodzicielskich nad swoim małoletnim dzieckiem.

Autor – Radca Prawny Paulina Brzozowska

Experto Pro Bono

Fundacja rozwoju świadomości obywatelskiej

Fundacja Rozwoju Świadomości Obywatelskiej
Experto Pro Bono
ul. Legionów 10, 22-400 Zamość
KRS: 0000582999
e-mail: biuro@fundacjaepb.pl
www.fundacjaepb.pl